

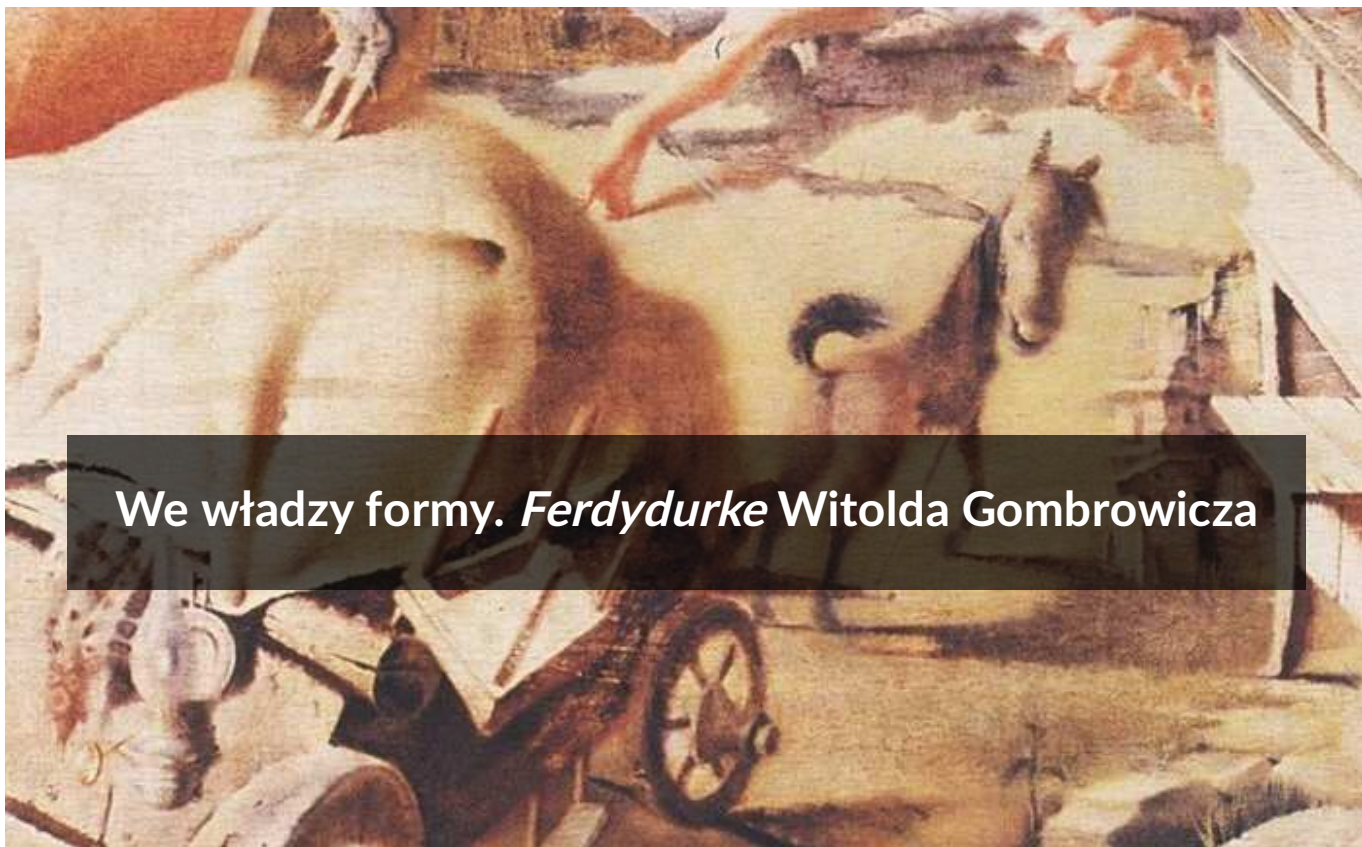

We władzy formy. *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Witold Gombrowicz, *Zjawienie się profesora Pimki*, [w:] tegoż, *Ferdydurke*, Kraków 1989.
- Źródło: Witold Gombrowicz, *Przedmowa do Filidora dzieckiem podszytego*, [w:] tegoż, *Ferdydurke*, Kraków 1989, s. 78–79.

We władzy formy. *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza

Jan Gotard, *Bajka o Kopciuszku*, (1937). Jan Gotard (1898–1943) nawiązuje w tym dziele do tradycji groteski Hieronima Boscha i Pietera Bruegla.

Źródło: domena publiczna.

Ważnym tematem literatury modernistycznej była rola, jaką odgrywają w życiu społecznym oraz w akcie twórczym konwencje, czyli utrwalone, nabywane nieświadomie w procesie wychowania i edukacji reguły postępowania, ustalające granice dopuszczalności i stosowności.

Tak rozumiane konwencje stały się głównym problemem podejmowanym przez Witolda Gombrowicza. W swoich powieściach, dramatach i dziennikach rozwijał on filozofię formy. Interesowała go szczególnie jej paradoksalność: z jednej strony twórczość autora *Ferdydurke* jest aktem oskarżenia formy o powodowanie nieautentyczności relacji międzyludzkich, z drugiej zaś pisarz ukazuje jej nieodzowność i nieuchronność. Ucieczka od jednej formy jest w ujęciu Gombrowicza automatycznie przyjęciem innej – niestety równie sztucznej i ograniczającej. Czy zatem możliwa jest autentyczność, „bycie sobą”?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz sposoby rozumienia pojęcia formy w twórczości Witolda Gombrowicza.
- Zdefiniujesz pojęcie formy na podstawie fragmentów *Ferdydurke*.
- Rozpoznasz zabiegi artystyczne służące dekonstrukcji formy gatunkowej powieści w *Ferdydurke*.
- Przeanalizujesz współczesne konwencje społeczne przy użyciu pojęć opracowanych przez Witolda Gombrowicza.

Przeczytaj

Witold Gombrowicz

(1904–1969) – powieściopisarz, nowelista, dramaturg, krytyk literacki. Od 1939 r. przebywał na emigracji – najpierw w Argentynie, a potem w Berlinie Zachodnim i Francji, gdzie zmarł. Autor m.in. powieści *Trans-Atlantyk* (1953), *Dzienników* (1953–1966) i dramatu *Operetka* (1966).

Witold Gombrowicz

Źródło: domena publiczna.

Pisarz i powieść

Bohaterem *Ferdydurke* jest pisarz. Można go w pewnej mierze utożsamić z autorem powieści: wskazuje na to jej początkowy fragment, komentarze wprowadzane w „Przedmowach” do Filidora dzieckiem podszytego i Filiberta dzieckiem podszytego, a także liczne dygresje czynione w narracji.

Wifredo Lam, *Visage cubiste*, 1939

Źródło: domena publiczna.

Ferdydurke jest więc również powieścią o tworzeniu powieści. Jej autor pokazuje siebie jako pisarza uwikłanego nie tylko w konwencje życia społecznego i artystycznego, lecz także świadomego umowności samej formy literackiej. Poprzez akt twórczy ujawnia on konwencjonalność tych wszystkich form, próbuje się od nich wyzwolić, rozbija je i ośmiesza. Dlatego jego dzieło z założenia nie ma zwartej i jednolitej konstrukcji. W tok fabuły wtrącane są autonomiczne opowiadania, pojawiają się poboczne wątki i odautorskie komentarze. Niektóre fragmenty powieści zbliżają się do formy eseju. Uwagę zwraca ostentacyjnie sztuczny język – z licznymi natrętnymi powtórzeniami, inwersją w szyku

zdań, nacechowanym słownictwem. W kreacji świata przedstawionego istotną rolę grają deformacja, wyolbrzymienie i odrealnienie przedstawianej rzeczywistości. Celem tych zabiegów jest uświadomienie czytelnikowi, że pisarz prowadzi z nim grę.

Forma

Pojęcie formy zajmuje centralne miejsce w gombrowiczowskiej filozofii sztuki i refleksji na temat kultury i życia społecznego. Pisarz wielokrotnie podejmował tę problematykę w wydawanych od roku 1957 *Dziennikach*, a także w twórczości dramatycznej. Najpełniejszy wykład swojego rozumienia formy zawarł w [autotematycznej](#) *Przedmowie do Filidora dzieckiem podszytego* – eseju włączonym do powieści *Ferdydurke*.

” Witold Gombrowicz

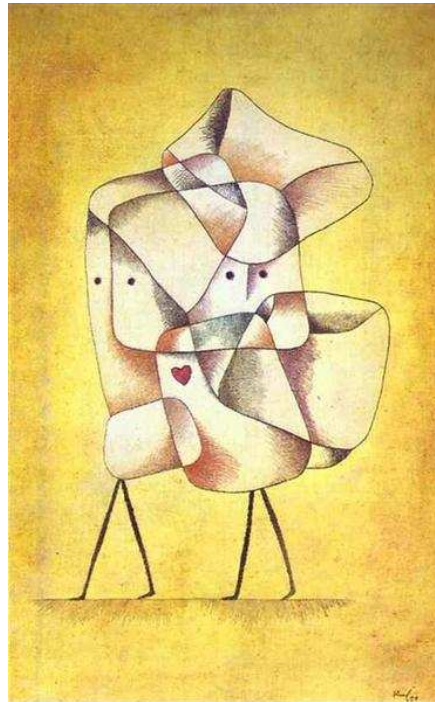
Przedmowa do Filidora dzieckiem podszytego

(fragment)

Jak dotychczas, wciąż wam się wydaje, że to uczucia, instynkty, idee rządzą naszym zachowaniem, a formę skłonni jesteście uważać za powierzchowny dodatek i zwykłą ozdóbkę. I gdy wdowa, idąc za trumną męża, do rozpuku szłocha, sądzą, że szłocha, ponieważ ciężko odczuwa swą stratę. Gdy jakiś inżynier, lekarz lub adwokat zamorduje swą żonę, dzieci albo przyjaciela, uważacie, że dał się porwać swym krwawym instynktom. Gdy zaś jakiś polityk głupio się wypowie, uznacie, że głupi, ponieważ same głupstwa mówi. Lecz w Rzeczywistości sprawa przedstawia się, jak następuje: że istota ludzka nie wyraża się w sposób bezpośredni i zgodny ze swoją naturą, ale zawsze w jakiejś określonej formie i że forma owa, ów styl, sposób bycia nie jest tylko z nas, lecz jest nam narzucony z zewnątrz – i oto dlatego ten sam człowiek może objawiać się na zewnątrz mądrze albo głupio, krwawo lub anielsko, dojrzałe albo niedojrzałe, zależnie od tego, jaki styl mu się napatoczy i jak uzależniony jest od innych ludzi. I jeśli robaki, owady cały dzień uganiają się za pożywieniem, my bez wytchnienia jesteśmy w pościgu za formą, użeramy się z innymi ludźmi o styl, o sposób bycia nasz, i jadąc tramwajem, jedząc, zabawiając się lub wypoczywając, lub załatwiając interesy – zawsze, bez przerwy szukamy formy i rozkoszujemy się nią lub cierpimy przez nią i przystosowujemy się do niej lub gwałcimy i rozbijamy ją, lub pozwalamy, aby ona nas stwarzała, amen.

O, potęga Formy! Przez nią umierają narody. Ona wywołuje wojny. Ona sprawia, że powstaje w nas coś, co nie jest z nas. Lekceważąc ją nie zdołacie nigdy pojąć głupoty, zła, zbrodni. Ona rządzi naszymi najdrobniejszymi odruchami. Ona jest u podstawy życia zbiorowego.

Źródło: Witold Gombrowicz, *Przedmowa do Filidora dzieckiem podszytego*, [w:] tegoż, *Ferdydurke*, Kraków 1989, s. 78–79.

Paul Klee, *Rodzeństwo*, 1930

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Forma to cały zespół konwencji, zasad, sposobów myślenia i zachowania, przekonań, przesądów, uprzedzeń czy schematów postrzegania świata, które decydują o charakterze relacji międzyludzkich. Rozumiana jeszcze szerzej jest nadrzędną siłą władającą człowiekiem. To ona określa zachowania człowieka, nadaje kształt jego byciu w świecie. Człowiek sam podporządkowuje się określonym formom, a także narzuca je innym.

Poszczególne historie ukazane w *Ferdydurke* stanowią ilustrację gombrowiczowskiej koncepcji formy. Są jej podporządkowane literatura i sam status pisarza, począwszy od formy powieści aż po sposoby odbioru dzieła i relacje w środowisku twórczym. Forma określa stosunki panujące w szkole: między nauczycielami a uczniami, a także wśród samych uczniów. Nawet gdy podejmują oni próbę wywalczenia sobie niezależności, też stwarzają własne formy. Nowoczesność i deklarowane wyzwolenie Młodziaków również okazują się jedynie fasadą. Forma rządzi konserwatywnym środowiskiem ziemiańskim, które nie jest w stanie wyjść poza utrwalone przesady i schematy postrzegania świata. Nie inaczej dzieje się z naukowcami, którzy w swoich działaniach intelektualnych dążą (jak Syntetyk i Analityk) do formalizowania zasad porządkujących rzeczywistość. Wszyscy oni pozostają niewolnikami formy i wszyscy zostają zdemaskowani. Paradoks polega na tym, że choć człowiek tęskni za autentycznością,

nie jest w stanie funkcjonować poza formą, gdyż bez niej nie potrafi budować relacji z innymi ludźmi.

Wifredo Lam, *Dżungla*, 1943

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

” Witold Gombrowicz

Zjawienie się profesora Pimki

Wzburzenie pcha mnie do papieru. Wyciągam papier z szuflady i oto poranek nastaje, słońce zalewa pokój, służąca wnosi ranną kawę i bułeczki, a ja pośród form błyszczących i cyzelowanych zaczynam pisać pierwsze stronicie dzieła mojego własnego, takiego jak ja, identycznego ze mną, wynikającego wprost ze mnie, dzieła suwerennie przeprowadzającego własną rację moją przeciw wszystkiemu i wszystkim, gdy nagle dzwonek się rozlega, służąca otwiera, we drzwiach ukazuje się T. Pimko, doktor i profesor, a właściwie nauczyciel, kulturalny filolog z Krakowa, drobny, mały, chuderławy, łysy, i w binoklach, w spodniach sztuczkowych, w żakiecie, z paznokciami wydatnymi i żółtymi, w bucikach gniemzowych, żółtych.

Czy znacie profesora?

Czy znany wam profesor?

Profesor?

Hola, hola, hola, hola, hola! Na widok tej Formy, tak przeraźliwie zdawkowej i doszczętnie zbanalizowanej, rzuciłem się na moje teksty zakrywając je całym ciałem, lecz on usiadł, wobec czego i ja musiałem usiąść, a usiadłszy złożył mi kondolencje z powodu śmierci pewnej ciotki, która umarła dość dawno i o której zupełnie zapomniałem.

[...]

Świat mój się załamał i zorganizował naraz na zasadzie belfra klasycznego. Nie mogłem rzucić się na niego, bo siedziałem, a siedziałem dlatego, że siedział. Ni z tego, ni z owego siedzenie wybiło się na plan pierwszy i stało się największą przeszkodą. Wierciłem się przeto na siedzeniu nie wiedząc, co zrobić i jak się zachować, zacząłem ruszać nogą, spoglądać po ścianach i obgryzać paznokcie, a przez ten czas on konsekwentnie i logicznie siedział, mając siedzenie zorganizowane i wypełnione czytającym belfrem. Trwało to okropnie długo. Minuty dłużyły jak godziny, a sekundy rozszerzały się i czułem się nieporęcznie jak morze, które by ktoś chciał wypić przez rurkę. Jęknąłem:

– Na Boga, tylko nie belfer! Nie belfrem!

Kanciasty, sztywny belfer mnie zabijał. Lecz on nadal czytał belfrem i moje żywiołowe teksty asymilował belfrem typowym, trzymając arkusz blisko przed oczyma, a za oknem kamienica stała, dwanaście okien wszerz i wzdłuż! Sen?! Jawa?

[...]

Co? Co? Chciałem krzyknąć, że nie jestem uczeń, że zaszła pomyłka, porwałem się do ucieczki, ale coś mnie z tyłu chwyciło jak w kleszcze i przygwoździło na miejscu – dziecięca, infantylna pupa mnie chwyciła. Z pupą nie mogłem się ruszyć, belfer zaś wciąż siedział i siedząc, wyrażał tak doskonałą belferskość, że zamiast krzyczeć, wystawiłem dwa palce do góry, jak to robią uczniowie w szkole, gdy chcą się odezwać. Pimko skrzywił się i rzekł:

– Niech Kowalski siedzi. Znowu do klozetu?

I siedziałem w nierealnym nonsensie jak we śnie, zakneblowany, zbelfrzony i zabelfrowany, siedziałem na dziecinnej pupci – on zaś siedział jak na Akropolu i zapisywał coś w notesie. Wreszcie rzekł:

– No, Józiu, chodź, pójdziemy do szkoły.

[...]

Policja! Zbyt głupie! Zbyt głupie, aby być mogło! Niemożliwe, ponieważ zbyt głupie! Lecz zbyt głupie, abym mógł się opierać... Nie mogłem wobec belfra zdawkowego, który był belfrem banalnym. Zupełnie jak kiedyś was kto zagadnie zbyt banalnie i zdawkowo, nie możecie, tak właśnie i ja nie mogłem. Idiotyczna, infantylna pupa paraliżowała, odbierając wszelką możliwość oporu; pędząc truchtem obok kolosalnego, który sadydził wielkimi krokami, ani rusz nie mogłem z pupą. Żegnaj, Duchu, żegnaj – rozpoczęte dzieło, żegnaj formo własna i prawdziwa, witaj, witaj, formo straszna, infantylna, zielona i niewypierzona!

Słownik

autotematyzm

(gr. *autós* – ja, o sobie; *théma* – temat) – wprowadzenie do utworu literackiego wypowiedzi ukazującej czytelnikowi proces tworzenia, powstawania dzieła, tajniki warsztatu autora, czy refleksji nad pisarstwem; w powieści może przybierać formę rozbudowanych refleksji na temat powstawania utworu lub demaskujących fikcję świata przedstawionego, w liryce autotematyzm pojawia się w utworach programowych, manifestach poetyckich

groteska

(fr. *grotesque* – dziwaczny, dziwaczność) – określenie szczególnego rodzaju komizmu, którego właściwością jest odrzucenie przyjętych zasad prawdopodobieństwa, prowadzące do powstania zdeformowanego, obrazu rzeczywistości; charakterystyczne dla groteski jest współwystępowanie elementów tragizmu i komizmu, czy kontrastu, które służą celom satyrycznym lub parodystycznym; utwór literacki o elementach komicznie przejawionych, nieprawdopodobnych, karykaturalnych karykatura

karykatura

(wł. *caricatura* – przeładowanie) – sposób przedstawienia postaci literackiej polegający na wyolbrzymieniu i pełnym przesady wyjaskrawieniu pewnych cech wyglądu zewnętrznego lub postawy wobec życia, mający na celu ośmieszającą charakterystykę

konwencja

(łac. *conventio*) – ogólnie przyjęte w jakimś środowisku normy postępowania, myślenia itp.

parodia

(gr. *parōidía* od *pará* – poza, obok, mimo i *ōidē* – pieśń) – świadome naśladowanie danego wzorca literackiego (dzieła, stylu, gatunku), polegające na celowym

wyostrzeniu jego cech formalno-stylistycznych oraz zmianie tematycznej i ideowej, prowadzi do efektów zabawnych, satyrycznych lub skłaniających do refleksji czy dyskusji; nieudolne naśladownictwo lub zdeformowana, wypaczona postać czegoś

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli, a następnie uzupełnij ją odpowiednimi cytatami z *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza.

Polecenie 2

Czy sądzisz, że śmiech może pomóc wyzwolić się z narzuconej z zewnątrz formy?
Sformułuj dwa argumenty do dyskusji na ten temat.

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją multimedialną. Następnie wyjaśnij, w jaki sposób, według Gombrowicza, człowiek funkcjonuje pośród innych ludzi.

Polecenie 2

Wyjaśnij, w jaki sposób narzucona forma może prowadzić do zniewolenia człowieka.

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Na czym, według ciebie, mogłoby polegać wyzwolenie od formy? Napisz krótki tekst o charakterze argumentacyjnym.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: We władzy formy. *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
- 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

- 7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;
- 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wyводу oraz argumentację;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

3) reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

10. gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- charakteryzuje sposoby rozumienia pojęcia formy w twórczości Witolda Gombrowicza,
- definiuje pojęcie formy na podstawie fragmentów *Ferdydurke*,
- rozpoznaje zabiegi artystyczne służące dekonstrukcji formy gatunkowej powieści w *Ferdydurke*,
- analizuje współczesne konwencje społeczne przy użyciu pojęć opracowanych przez Witolda Gombrowicza.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;

- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „We władzy formy. *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza”. Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z fragmentem prozy w e-materiale: *Ferdydurke*. Uczniowie powinni utwór przeczytać i przygotować się do jego omówienia: przygotować wstępne informacje, które pozwolą umiejscowić tekst w kontekście biograficznym i/lub historycznoliterackim. Nauczyciel prosi również o wykonanie ćwiczenia nr 1 w sekcji „Prezentacja multimedialna”.

Faza wprowadzająca:

1. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: nauczyciel prosi, by uczniowie przedstawili wnioski z pracy nad poleceniem 1 z sekcji „Prezentacja multimedialna”: omawiają sposoby funkcjonowania człowieka pośród innych

ludzi, przedstawione przez W. Gombrowicza w *Ferdydurke*.

Prowadzący informuje uczniów, że celem ich pracy na lekcji będzie analiza pojęcia formy, ważnego zarówno w kontekście treści, jak i konstrukcji powieści Gombrowicza.

2. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie, w parach, przystępują do pracy z mapą myśli. Wykonują polecenia 1 i 2, następnie wskazane osoby prezentują propozycje odpowiedzi. Nauczyciel weryfikuje ich poprawność.
2. Później uczniowie wspólnie dyskutują na temat: w jaki sposób narzucona forma może prowadzić do zniewolenia człowieka. odnoszą się zarówno do *Ferdydurke*, jak i własnych doświadczeń życiowych związanych z narzucaniem konwencji, form oraz wolności i zniewolenia w różnych dziedzinach życia społecznego. Notują wnioski z dyskusji w zeszytach.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej. Na koniec zajęć nauczyciel prosi wybranych uczniów o rozwinięcie zdania: Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałem się..., nauczyłem się...

Praca domowa:

1. Wykonaj polecenie: Na czym, według ciebie, mogłoby polegać wyzwolenie od formy? Napisz krótki tekst o charakterze argumentacyjnym.

Materiały pomocnicze:

- Jan Błoński, *Między buntem a ucieczką. „Ferdydurke” Witolda Gombrowicza, „Teksty Drugie” 2009, nr 3.*

- Jan Błoński, *Forma, śmiech i rzeczy ostateczne. Studia o Gombrowiczu*, Kraków 1994.
- Witold Bobiński, *Konteksty kulturowe w dydaktyce literatury*, w: *Polonista w szkole*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków 2004.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Mapa myśli”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.